

5. Дубров А. М., Лагоша Б. А., Хрусталева Е. Ю. Моделирование рискованных ситуаций в экономике и бизнесе. — М.: Финансы и статистика, 1999. — С. 10.
6. Управління підприємницьким ризиком. / За ред. Д. А. Штефанича. — Тернопіль: Економічна думка, 1999. — С. 25-26
7. Захаров К. В., Цыганок А. В., Бочарников В. П., Захаров А. К. Логистика, эффективность и риски внешнеэкономических операций. — К.: ИНЭКС, 2000. — С. 118
8. Уткин Э. А. Риск-менеджмент. — М.: Ассоциация авторов и издателей «ТАНДЕМ». Изд-во ЭКМОС, 1998. — С. 23
9. Тэпман Л. Н. Риски в экономике / Под ред. В. А. Швандара. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. — С. 28-32
10. Клебанова Т. С., Раевнева Е. В. Теория экономического риска. — Х.: Изд. Дом «ИНЖЭК», 2003. — С. 27
11. Давидова Р. Т. Понятие, признаки, критерии, виды и особенности экологических рисков/Управление риском, 2002, №3 — С. 42
12. Устенко О. Л. Теория экономического риска. К.: МАУП, 1997. — С. 42.
13. Машина Н. І. Економічний ризик і методи його вимірювання. К.: Центр навчальної літератури, 2003. — С. 10-11.
14. Івченко І. Ю. Економічні ризики. — К.: «Центр навчальної літератури», 2004. — С. 27-36.
15. Клименко С. М., Дуброва О. С. Обгрунтування господарських рішень та оцінка ризиків. — К.: КНЕУ, 2005. — С. 110-117.
16. Бланк И. А. Управление финансовыми рисками. — К.: Ника-Центр, 2005. — С. 25.
17. Христиановский В. В., Поликов Ю. Н., Щербина В. П. Экономический риск и методы его измерения. — Донецк, ДонГУ, 1999. — С. 36.

Ляшенко О. М.,
канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту
Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля

КОНВЕРГЕНЦІЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Захищеність суб'єктів соціально-економічних відношень на всіх рівнях, починаючи з держави і закінчуючи кожним її громадянином, являє собою універсальну категорію, яка відбиває сутність соціально-економічної безпеки. Необхідність постійного дотримання соціально-економічної безпеки зумовлюється об'єктивно наявним для кожного суб'єкта господарювання завданням забезпечення стабільності функціонування та досягнення головних цілей своєї дія-

льності. Зміст даного поняття стосовно підприємства містить у собі систему засобів, що забезпечують конкурентоспроможність і економічну стабільність підприємства шляхом гармонізації його інтересів з інтересами контрагентів зовнішнього середовища, а також сприяють підвищенню рівня добробуту робітників. Але співвідношення між ріннями соціально-економічної безпеки, що представлені ієрархією макро-, мезо— та мікрорівня, є вкрай неоднозначними.

Зокрема неоднозначним є співвідношення між рівнями соціально-економічної безпеки організацій і держави: в умовах репресивних режимів виробничі організації можуть цілком залежати від дій влади і, навпаки, сильні виробничі організації в демократичних режимах можуть як «працювати на державу», так і орієнтуватися на зовнішній ринок, експлуатуючи місцеві ресурси і не приділяючи ніякої уваги економічному забезпеченню функціонування внутрішніх державних інститутів.

Для однієї і тієї ж конкретної системи характеристика її стану як економічно безпечного залежить від її бажаного майбутнього: якщо, наприклад, підприємство прагне лише вижити в конкурентній боротьбі, то падіння обсягів продажів може вважатися цілком безпечним; якщо ж його ціль розширити свою нішу на ринку, то таке падіння являє собою явну загрозу, а поточному стану підприємства аж ніяк не притаманна властивість безпеки.

У сучасних умовах співвідношення соціально-економічної безпеки великих промислових підприємств і регіону заслуговує на особливо велику увагу. Таке співвідношення можна охарактеризувати як процес взаємопроникнення, який термінологічно має називатися конвергенцією соціально-економічної безпеки великих промислових підприємств і регіону. Сфери застосування терміна конвергенція (convergence, від лат. convergere — наближатися, сходитися) є вкрай різноманітними, але стосовно соціально-економічної безпеки великих промислових підприємств і регіону цей термін використано вперше.

Швидкі трансформаційні зміни, що мали місце в Україні протягом 90-х рр. минулого сторіччя, викликали досить значну деформацію регіонів, результатом чого стали різні темпи їхнього розвитку і досить високий рівень дивергенції. Швидкість трансформаційних змін в умовах існуючої статистичної звітності може бути інтерпретована у вигляді коефіцієнта конвергентності, розрахованого як співвідношення між змінами темпів росту валової доданої вартості в розрахунку на душу населення, що мали місце в регіоні протягом визначеного періоду, до змін цього ж показника в середньому по Україні.

Проведені відповідно до запропонованого вище підходу розрахунки дозволили знайти певні регіональні закономірності ди-

наміки соціально-економічних процесів на рівні регіонів України. Так, регіони України мали досить різні темпи соціально-економічної диференціації. Між контрастними регіонами відбувалася значна диверсифікованість.

Поряд із процесами регіональної дивергенції в Україні мають місце і процеси конвергенції. До активних регіонів належать ті, що мають коефіцієнт конвергентності >1 . Це, у першу чергу, стосується промислових регіонів, які можна вважати лідерами щодо тенденцій регіонального зближення. Їхні відносні показники слабко відрізняються. Протягом періоду спостереження вони мали практично однакові темпи росту номінальної валової доданої вартості зі слабкою динамікою посилення позитивної диспропорційності щодо загальнодержавного показника.

До проблемних регіонів варто віднести ті, для яких характерний діапазон значення коефіцієнта конвергентності від 0,75 до 1. Ця група досить різноманітна за генезою економічної активності.

На прикладі однієї тільки Луганської області можна наочно проілюструвати важливість конвергенції соціально-економічної безпеки великих промислових підприємств і регіону. З одного боку, як позитив можна розглядати могутній промисловий потенціал регіону, представлений сукупністю потенціалів великих, але, переважно, монополізованих, підприємств. Але при цьому крайнє фізичне і моральне старіння основних фондів, як однієї з найважливіших складових такого потенціалу, привело до того, що в регіоні спостерігався один з найнижчих рівнів фондівіддачі. З іншого боку, надмірна концентрація промислового виробництва і практично тотальна монополізація в трансформаційний період розвитку економіки привели до формування вкрай низького рівня соціально-економічної безпеки як окремих підприємств, так і регіону в цілому.

Так, конвергенцію соціально-економічної безпеки великих промислових підприємств і Луганського регіону можна доглянути в хоча і незначному, але збільшенні частки легкої і харчової промисловості. В даний час, саме завдяки гармонізації внутрішньої конвергенції соціально-економічної безпеки великих промислових підприємств, можна відзначити явно позитивну динаміку зміцнення соціально-економічної безпеки Луганського регіону і тяжіння його соціально-економічного стану до статусу активного.

До депресивних регіонів відносяться такі, де коефіцієнт конвергентності нижче за 0,75, але вище 0,5. Ультрадепресивними регіонами є ті, у яких коефіцієнт конвергентності менш 0,5. Регіони цієї групи вимагають державної підтримки в першу чергу. Однак така підтримка не повинна носити споживчий характер.

Виходячи з результатів розрахунків, проведених з використанням офіційної статистичної інформації, до останніх двох груп сьогодні не належить жодна з областей України.

У цілому, забезпечення соціально-економічної безпеки має розглядатися як система (у рамках системного підходу), як процес (у рамках процесного підходу) і як сукупність функцій (у рамках функціонального підходу). Кожен з позначених напрямків має досить великий масштаб і має знайти відображення у відповідній системі показників.

Максимів Б. М.

аспірант кафедри менеджменту

Львівський національний університет імені Івана Франка

ІННОВАЦІЇ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Інновації — суттєвий елемент підвищення ефективності економіки. Промислова інновація починається з ідеї і проходить фази дослідження, розробки та створення нових зразків продукції, технологій чи послуг та їх комерціалізацію. Завдяки інноваціям стають життєздатними малі і середні підприємства. Часто вони притягають до себе «розсіяні» підприємницькі таланти і залучають висококваліфіковану робочу силу, нові технології, що забезпечує випуск продукції поліпшеної якості.

Закон України «Про інноваційну діяльність» визначає її об'єкти, кількість яких надзвичайно велика. На їх здійснення необхідні значні фінансові та матеріальні ресурси, що, як відомо, в нашій державі обмежені. Врахування цих аспектів допомагає визначити пріоритети інноваційної діяльності. На вирішення цієї проблеми спрямований Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні».

Реалізація інноваційних процесів — спосіб повернення до життя традиційних видів економічної діяльності. Він полягає в повторному впливанні в них рушійних сил, здатних забезпечити конкурентоспроможність і створити нові робочі місця за допомогою цілеспрямованого розвитку всієї технологічної бази. Тут використовують цілу низку технологій. Це не тільки електроніка, інформаційні технології, засоби гнучкої автоматизації, нові технології одержання, переробки й обробки матеріалів, способи і засоби економії енергії, а також тип організації, що краще реагує на потреби виробничого процесу і ринку, сприяє зменшенню витрат і усуненню «вузьких» місць.

Конкурентоспроможну частку на ринку неминуче буде втрачено тими підприємствами та організаціями, яким не вдалося